

รูปแบบการบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเย
เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

A Model of Integration of the Postmodern Philosophy and the Buddhist
Teaching of Sappaya into the Development of Temples to Create Happiness
in the Digital Society

พระมหาธนิสร จันทวณโณ (วรตันติ)

PhrakruMahathanisorn Jantawanno (Woratanti)

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

สมบูรณ์ บุญโท

Somboon Boondo

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 28 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโน้ตค้นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล 2) ศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเย 3) บูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดสร้างสุขเป็นการพัฒนาอย่างสอดคล้องระหว่างวัด บ้าน และชุมชน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนา และแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธบริษัททั้ง 4 ต้องร่วมกันพัฒนาในกิจกรรมทุกอย่าง สำหรับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลนั้น เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการให้เกิดความสมดุลใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตภาพ 3) ด้านพฤติกรรมภาพ และ 4) ด้านปัญญาภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลอย่างยั่งยืน โดยแนวทางในการพัฒนาวัดสร้างสุข

นั้น ได้บูรณาการด้วยปรัชญาหลังยุคของมิเชล ฟูโกต์ และหลักพุทธธรรมแห่งสี่ปายะ ประกอบด้วย หลักอวาสาสี่ปายะ หลักโคจรสี่ปายะ หลักภัสสสี่ปายะ หลักบุคคลสี่ปายะ หลักโภชนสี่ปายะ หลักอุตุสี่ปายะ และหลักอิริยาปถสี่ปายะ เป็นเครื่องมือการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล เพื่อปรับแก้ ปัญหาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพฤติกรรมภาพ และด้านปัญญาภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุขแก่ทุกคน องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย นี้คือ TCH Model : LS+BMBW

คำสำคัญ : การบูรณาการ, ปรัชญาหลังยุค, พุทธธรรมแห่งสี่ปายะ, การพัฒนา, วัดสร้างสุข

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were to: 1) study concepts regarding the development of temples that create happiness in a digital society, 2) study the post-Nova era philosophy and the Buddhist principles of Sappaya, 3) integrate the postmodern philosophy and the Buddhist principles of Sappaya for the development of temples to create happiness in a digital society, 4) Create new knowledge and a model for integrating postmodern philosophy and Buddhist principles of Sappaya for the development of temples to create happiness in a digital society. This research was a qualitative one based documentary research and field study upon the analytic, appreciative and applicative approach so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion. The research findings suggest that the development of Temples to create Happiness requires cooperation between the temple, home, and community. All parties involved must work together to address various issues, with a particular emphasis on the four Buddhist companies working together in every activity. The goal is to achieve balance in four key areas: physical, mental, behavioral, and intellectual, with the active participation of all stakeholders. This approach will lead to sustainable development of Temples to create Happiness in the digital society. To achieve this, guidelines have been developed that integrate Michel Foucault's postmodern philosophy with the Buddhist principles of Sappaya. These principles include Avasa-sappaya, Gocara-Sappaya, Bhasa-sappaya, Puggala-sappaya, Bojana-sappaya, Utu-sappaya, and Iriyapatha-sappaya, and serve as a tool for developing temples that create happiness in a digital society. By addressing problems in the four key areas mentioned above, the temple can become a space that creates happiness for everyone. Finally, the research has resulted in the development of the **TCH Model: LS+BMBW**, which represents a new body of knowledge in this area.

Keywords: Integration, Postmodern Philosophy, Buddhist principles of Sappaya, Development, Temples to create Happiness

1. บทนำ

สังคมดิจิทัล เป็นสังคมที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ (สามารถเชื่อมต่อกันได้) และโลกออฟไลน์ (ใช้โดยปราศจากการเชื่อมต่อ) ที่เชื่อมโยงกันอย่างลงตัว ผู้คนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของตนเองได้ทั้งในรูปแบบบุคคลและแบบเครือข่าย เมื่อใดก็ได้ (Whenever) และที่ไหนก็ได้ (Wherever) โดยอำนาจในการออกแบบอยู่ในมือของผู้บริโภคโดยสมบูรณ์ (ปิยะชาติ อิศรภักดี, 2559: 44) และเป็นสังคมแห่งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 6 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายและแนวทางอย่างชัดเจนเพื่อรองรับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ อย่างสอดคล้อง

วัด จัดเป็นสถานที่ทางศาสนาโดยปรกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวช เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 :1104) เป็นสถานที่อยู่จำพรรษาของพระภิกษุ สามเณร วัดเป็นสถานศึกษาให้ความรู้แก่กุลบุตรธิดาชาวพุทธมาตั้งแต่อดีตจนเข้าสู่สังคมปัจจุบัน วัดได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่มากมาย เช่น วัดเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา หรือเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่าง ๆ เป็นต้น

เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปในทุกมิติจนกลายเป็นสังคมดิจิทัล สำหรับสังคมดิจิทัลนั้น กล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่ผู้คนใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสาร ทำธุรกิจการค้า หรือการทำธุรกรรมการเงินโดยผ่านระบบออนไลน์แทบทุกอย่าง ซึ่งส่วนหนึ่งก็ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ วัดจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงในมิติต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมภายนอก ต้องมีการพัฒนาวัดในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัย หรือสอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ของผู้น้อยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาวัด คือ การดูแลรักษา และการปรับปรุงวัดให้เจริญขึ้น หรือเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการบริหารจัดการให้วัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่น ดูโปร่ง สบายตา และเป็นสถานที่สงบร่มเย็น ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม เป็นที่เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็น หากแต่การนี้ต้องอาศัยศักยภาพของวัดและพระภิกษุสามเณรภายในวัด รวมถึงศรัทธาความเลื่อมใสของสาธุชน จึงจะทำให้การพัฒนาวัดในรูปแบบวิถีธรรมดาทั่วไปให้กลายเป็นการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ถือเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาและจัดทำกรวิจัยเรื่องนี้

การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เป็นวัตถุหรือปัจจัยที่เป็นองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอปัจจัยที่เป็นองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุข ได้แก่ หลักปรัชญาหลังนวยุค และหลักพุทธธรรมแห่งสัพพายะเข้ามามีบูรณาการปรับใช้ในการพัฒนาวัดสร้างสุขเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการพัฒนาด้านวัตถุและด้านอื่น ๆ โดยผู้วิจัยมองว่า หลักปรัชญาหลังนวยุคที่น่าจะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ได้แก่ แนวคิด

สำคัญของมิเชล ฟูก็อด เรื่องเทคโนโลยีทางการตลาด และเทคโนโลยีแห่งตน ควบคู่ไปกับหลักพุทธธรรมแห่ง สัปายะทางพระพุทธศาสนา

ในการพัฒนาวัดให้เป็นวัดสร้างสุขนั้นจะสามารถทำได้อย่างไร อันนี้ถือเป็นประเด็นคำถามที่สำคัญที่ทาง วัดจะต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนาเพื่อให้วัดเป็นพื้นที่สร้างสุขให้กับทุกคน วัดจะต้องแสดงบทบาทความเป็นพื้นที่สร้างความสุขให้ทุกคนที่เดินทางมายังวัดเกิดความสุขกายสบายใจ จะต้องสร้างพื้นที่ภายในวัดให้มีความแตกต่างจากพื้นที่ภายนอก แต่ประเด็นปัญหาของวัดจำนวนมากในสังคมปัจจุบันนี้ ยังไม่สามารถสร้างพื้นที่ภายในวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุขอย่างที่คุณคนในสังคมปัจจุบันต้องการได้ โดยยังมีปัญหาต่าง ๆ มากมายที่วัดจะต้องรีบดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของคุณคนในสังคมสมัยใหม่ ได้แก่ ปัญหาการบริหารจัดการวัด ปัญหาการจัดการพื้นที่ภายในวัด เช่น สถานที่จอดรถ ที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ ปัญหาการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด ปัญหาการจัดการเกี่ยวกับสัตว์ เช่น สุนัข แมว ปัญหาการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งสำคัญภายในวัด หรือปัญหาด้านกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดควรมีไว้เพื่อรองรับผู้สนใจ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม การให้ทาน รักษาศีล เป็นต้น โดยในการพัฒนาวัดสร้างสุขนั้น ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาวัดให้ได้มาตรฐานด้วย โดยแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นวัดได้มาตรฐานนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำหนังสือ “แนวทางการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน” โดยมีเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาวัด หมายถึง ระดับการปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดจนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัด ดังนี้

1. มาตรฐานการพัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นว่า วัดเป็นของ ๆ ตนมีความรู้สึกหวงแหนและช่วยกันดูแลรักษา

2. มาตรฐานการสร้างวัดให้มีความหมายใน 5 ประการ คือ

- เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร
- เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม
- เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน
- เป็นที่ที่ชาวบ้านได้เข้ามาหาความสงบทางกายทางใจ
- เป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

3. มาตรฐานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นวัดต้องสะอาดร่มรื่นมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศลศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา

4. มาตรฐานการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

มาตรฐานการยอมรับว่า วัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยงานเดียวกันให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน (กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553: 1-6)

ในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล เมื่อมองในมิติทางปรัชญา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยใช้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกลไกการตลาดที่ก่อให้เกิดการเติบโตขนาดใหญ่ การเพิ่มผลผลิตในเชิงอุตสาหกรรมและการบริโภคเป็นตัวขับเคลื่อน จนกระทั่งเป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์ รวมถึงธรรมชาติแวดล้อม โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดด้านกายภาพ ศักยภาพในการผลิต ความสามารถที่จะรองรับการบริโภคและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนา จนทำให้เกิดกระแสต่อต้านสังคมแบบสมัยใหม่ โดยนักปรัชญาได้พยายามเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อหวังให้คนในสังคมได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และพร้อมที่จะปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความสงบสุขของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ต้องพยายามแสดงให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ให้คนในสังคมเห็นตามความจริงของคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ และรู้จักปกป้องหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนด้วยการพยายามคิดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวความคิดปรัชญาหลังนวยุค เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตก มีแนวคิดในการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้เกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน ยอมรับแนวคิดการเสวนาปรึกษาหารือหรือปรองดอง ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมให้ทุกคนอาศัยอยู่อย่างมีความสุข รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีอันล้ำสมัยในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault) (อภิภา ปรัชญาพุทธ, 2554: 57-58) ที่พยายามให้สังคมยอมรับข้อเท็จจริงในความเป็นมนุษย์ที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนา ปฏิเสธพฤติกรรมที่ถูกปรุงแต่งขึ้นอย่างจารีตประเพณี ที่ขาดหลักการของความเป็นธรรมชาติ แนวคิดของมิเชล ฟูกูต์นั้น หากมองในแง่ของการพัฒนาแล้ว ก็สามารถกล่าวได้ว่า การยอมรับความเป็นจริงของการพัฒนานั้น เป็นแนวทางที่มนุษย์ในสังคมโลกควรยึดถือ และตั้งเป็นบรรทัดฐานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อลดทอนอำนาจแห่งบุคคลที่จะสามารถแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติ จนเกิดความเลื่อมล้ำของสังคมหลังนวยุค และเมื่อมองกระบวนการทรรศน์แห่งพุทธธรรมแล้ว หลักพุทธธรรมแห่งสัพพายะมีความสอดคล้องกับปรัชญาหลังนวยุค ที่พยายามมุ่งเน้นให้มนุษย์สำนึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและการพัฒนาที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และพยายามปรับตัวและเรียนรู้ถึงการอิงอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับโลกหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยนั้น เชื่อว่าหลักพุทธธรรมได้มุ่งเน้นให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมในสังคมแห่งการพัฒนาในสังคมดิจิทัล

หลักพุทธธรรมแห่งสัพพายะ ถือเป็นแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงหลักสัพพายะ (ม.อ.อ. (ไทย) 3/189/117) โดยผู้วิจัยมองว่า เป็นแนวคิดสำคัญพื้นฐานที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นเครื่องมือบูรณาการในการพัฒนาวัดให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในมิติต่าง ๆ อย่างยั่งยืน ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า หลักพุทธธรรมดังกล่าว สามารถนำมาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล โดยการบูรณาการปรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาวัดสร้างสุข โดยสรุปปัญหาเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกายภาพ เช่น ปัญหาการจัดการพื้นที่ภายในวัด การแบ่งเขตพื้นที่ภายในวัด การตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดให้น่าสนใจ การใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียง (สถานที่จอดรถ ตลาด แผงลอย ร้านค้าขายอาหาร เครื่องดื่ม ร้านสินค้าที่ระลึก ศาลาที่นั่งพัก และห้องสุขา เป็นต้น) 2) ปัญหาด้านจิตภาพ เช่น ปัญหาการตระหนักรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาวัดสร้างสุข 3) ปัญหาด้านพลติภาพ เช่น ปัญหา

เกี่ยวกับพฤติกรรม ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัดสร้างสุข และ 4) ปัญหาด้านปัญญาภาพ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ สู่บุคคลทั่วไป ปัญหาเหล่านี้ ล้วนส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาวัดสร้างสุข และผู้วิจัยมองว่า การนำหลักปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัจปายะมาบูรณาการเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จะเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาวัดสร้างสุขได้

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาวัดสร้างสุข จึงเกิดความสนใจศึกษาเรื่องนี้ โดยการนำหลักปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะการนำแนวคิดที่ว่าด้วยเทคโนโลยีทางการตลาดของมิเชล พูโกต์ และหลักพุทธธรรมแห่งสัจปายะ อันเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาบูรณาการเป็นแนวทางการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมดิจิทัลอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัจปายะ
3. เพื่อบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัจปายะเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัจปายะเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic method) และการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive method) ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) จะค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม โดยเฉพาะพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 รวมทั้งคัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยที่ศึกษา

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) จะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทความ วิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงเรื่อง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา การพัฒนาวัด ความสุข และสังคมดิจิทัล

3. การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่า เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาวัด การพัฒนาพื้นที่ โดยตรงและสามารถให้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ จำนวน 15 รูป/คน

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ จึงถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบของการเขียนอภิปรายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) ด้วยการบูรณาการ (integration) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัดสร้างสุขให้มีความเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันภายใต้การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (analysis) วิจัย (appreciation) และวิธาน (application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

4. ผลการวิจัย

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนา เป็นวิสัยทัศน์ของการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันและมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุล การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรมจะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อม (พระไพศาล วิสาโล (2533: 18-19) การที่จะพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือด้านใดด้านหนึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาไปพร้อมกัน ดังนั้น การพัฒนา เป็นการทำให้ดีขึ้นเจริญขึ้น ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น หรือเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปสู่แนวทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนเพื่อให้สังคมดีขึ้นและทุกคนได้รับประโยชน์และความสุขร่วมกัน

แนวคิดการพัฒนาวัด เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการที่ทุกฝ่ายเล็งเห็นว่า โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัดซึ่งเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่ชาวพุทธอาศัยเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสะดวกสบาย ให้มีความเหมาะสมตามสมควรที่ควรจะเป็น ซึ่งจะเป็นสถานที่ปลูกฝังความดีงามและเป็นสถานที่แห่งความสุขสำหรับทุกคน

การพัฒนาวัดสร้างสุข เป็นการพัฒนาอย่างสอดคล้องระหว่างวัด บ้าน และชุมชน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมด้วยช่วยกัน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของใครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาโดยส่วนเดียว ทั้งหมดทุกฝ่ายโดยเฉพาะพุทธบริษัททั้ง 4 ต้องมีการร่วมด้วยช่วยกัน ร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมทุกอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ การพัฒนาวัดสร้างสุขให้เกิดแก่ชุมชนและประชาชนทั่วไป

ในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลนั้น เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการให้เกิดความสมดุลใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตภาพ 3) ด้านพฤติกรรมภาพ และ 4) ด้านปัญญาภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลอย่างยั่งยืน

2. ปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปายะ

ปรัชญาหลังนวยุค ได้แก่ แนวคิดปรัชญาของมิเชล ฟูโกต์ เรื่อง เทคโนโลยีทางการตลาด ประกอบด้วยแนวคิดหลัก ได้แก่ เทคโนโลยีของความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนเอง โดยแต่ละแนวคิดมีอิทธิพลทางความคิดและมีความเหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบูรณาการพัฒนาวัดสร้างสุข ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ด้วยเหตุนี้ จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการตลาดมาประยุกต์ใช้บูรณาการปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขอย่างยั่งยืน

หลักพุทธธรรมแห่งสัปายะว่าด้วยการพัฒนา ประกอบด้วย 1) หลักอวาสาสัปายะ 2) หลักโคจรสัปายะ 3) หลักภัสสสัปายะ 4) หลักปุคคสัปายะ 5) หลักโภชนสัปายะ 6) หลักอตุสัปายะ 7) อิริยาปถสัปายะ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, 2528: 243-244) ถือเป็นหลักคำสอนที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือการบูรณาการเพื่อปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตภาพ 3) ด้านพฤติกรรมภาพ และ 4) ด้านปัญญาภาพ ได้อย่างสอดคล้องลงตัว ทั้งในการพัฒนากายภาพ จิตใจ พฤติกรรม และปัญญา เพื่อการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างสุขให้เกิดขึ้นกับประชาชน ชุมชน และสังคมอย่างยั่งยืน

3. บูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปายะเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

การนำเอาแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคมาบูรณาการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จังหวัดพัทลุงนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ ว่าด้วยแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการตลาด (Technology of market) ที่ฟูโกต์อธิบายให้เห็นเกี่ยวกับความเป็นตัวตน หรืออัตบุคคลผ่านเทคโนโลยีของการตลาดที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีของความปรารถนา (technology of desire) และเทคโนโลยีของอัตลักษณ์ (technology of identity) อันทำให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของอัตบุคคลที่ชัดเจนขึ้น โดยสอดคล้องกับการใช้กลยุทธ์การตลาดของโลกธุรกิจปัจจุบันที่ต้องอาศัยเครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC Tools) มีการกระตุ้นพฤติกรรมความต้องการของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในการวิจัยนี้ มุ่งที่การบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุข ผู้วิจัยเชื่อว่า หากมีการนำแนวคิดนี้มาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการพัฒนาวัดได้อย่างสมดุล การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จะเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมแห่งสัปายะในการพัฒนาวัดสร้างสุขด้านกายภาพ

การนำหลักพุทธธรรมแห่งสัปายะมาบูรณาการเป็นเครื่องมือปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จะช่วยให้เกิดการพัฒนาวัดด้านกายภาพของวัดได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเห็นว่า หลักพุทธธรรมแห่งสัปายะที่นำมาบูรณาการในการพัฒนาวัดด้านกายภาพนั้น ประกอบด้วยหลักอวาสาสัปายะ หลักโคจรสัปายะ หลักอตุสัปายะ และหลักโภชนสัปายะ อันเป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาก็เกี่ยวข้องกัองค์ประกอบด้านกายภาพของวัด ถือเป็นกรนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมมาบูรณาการปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขที่เกิดขึ้นได้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยในการพัฒนาวัดสร้างสุขด้านจิตภาพ

การนำหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยมาบูรณาการเป็นเครื่องมือปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จะช่วยให้เกิดการพัฒนาวัดด้านจิตภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเห็นว่าหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยที่นำมาบูรณาการในการพัฒนาวัดด้านจิตภาพนั้น ประกอบด้วยหลักภัสสสัพปาเย และหลักบุคคลสัพปาเย อันเป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหที่เกี่ยวกับจิตใจและความรู้สึกนึกคิดในการพัฒนาวัด ถือเป็นกรนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมมาบูรณาการปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขที่เกิดขึ้นได้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยในการพัฒนาวัดสร้างสุขด้านพฤติกรรม

การนำหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยมาบูรณาการเป็นเครื่องมือปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จะช่วยให้เกิดการพัฒนาวัดด้านพฤติกรรมของวัดได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเห็นว่า หลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยที่นำมาบูรณาการในการพัฒนาวัดด้านพฤติกรรมนั้น ประกอบด้วยหลักภัสสสัพปาเย และหลักอิริยาบถสัพปาเย อันเป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของการพัฒนาวัด ถือเป็นกรนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมมาบูรณาการปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขที่เกิดขึ้นได้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยในการพัฒนาวัดสร้างสุขด้านปัญญาภาพ

การนำหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยมาบูรณาการเป็นเครื่องมือปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จะช่วยให้เกิดการพัฒนาวัดด้านปัญญาภาพของการพัฒนาวัดได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเห็นว่าหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเยที่นำมาบูรณาการในการพัฒนาวัดด้านปัญญาภาพนั้น ประกอบด้วยหลักภัสสสัพปาเย และหลักบุคคลสัพปาเย อันเป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านปัญญาภาพของการพัฒนาวัด ถือเป็นกรนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมมาบูรณาการปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขที่เกิดขึ้นได้ การพัฒนาวัดสร้างสุขก็จะประสบความสำเร็จและช่วยให้เกิดการพัฒนาวัดที่ยั่งยืน

โดยสรุป การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยใช้แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ ได้แก่ แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีทางการตลาดและหลักพุทธธรรมแห่งสัพปาเย ประกอบด้วยหลักอวาาสสัพปาเย หลักโคจรสัพปาเย หลักภัสสสัพปาเย หลักบุคคลสัพปาเย หลักโภชนสัพปาเย หลักอุตุสัพปาเย และหลักอิริยาบถสัพปาเย เป็นเครื่องมือการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล เพื่อปรับแก้ปัญหใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพฤติกรรม และด้านปัญญาภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาวัดที่เป็นพื้นที่สร้างสุขแก่ทุกคนโดยเฉพาะประชาชนและชุมชนบริเวณพื้นที่ของการพัฒนาในจังหวัดพัทลุง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ว่า

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนานั้น เป็นวิสัยทัศน์ของการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาจับบทบาทร่วมกันและมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุล ดังนั้น การพัฒนาวัดจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกันในทุกด้านได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพฤติกรรมภาพ และด้านปัญญาภาพ ในเชิงบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างสมดุล อันจะนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระวโรกาสที่ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (สว.มก.พ.ล.) (2557) การวิจัยเรื่อง “ แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 : กรณีศึกษา วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ” ผลการวิจัยพบว่า วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ได้มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ทั้งนี้ทางวัดได้ดำเนินการทั้ง 7 แนวทาง กล่าวคือ ด้านอवास วัดได้เน้นสร้างเสนาสนะที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม มีรูปภาพ เป็นต้น ด้านโคจร วัดอยู่ติดกับถนนสายหลัก การสัญจรไปมาสะดวกสบาย ด้านบุคคล วัดมีหลวงพ่อพุทธทาสเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการพูดคุย วัดยึดหลักการพูดน้อย ๆ ปฏิบัติเยอะ ๆ และมีการเผยแพร่ธรรมะหลายรูปแบบ ด้านอาหาร วัดมีโรงครัวที่จัดการเรื่องอาหาร ด้านอากาศ วัดมีลักษณะอากาศเหมาะสมแก่นักปฏิบัติธรรม ด้านอิริยาบถ วัดมีที่สำหรับปฏิบัติธรรมแบบธรรมชาติตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล แนวทางการจัดการวัดสันติสุขควรจัดการด้วยหลักสัปปายะ 7 ให้เหมาะสมแก่การเป็นอยู่ร่วมกันและเหมาะสมแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม ทั้งนี้ควรมีการวางแผน ควรมีการควบคุมดูแลและสั่งการ ควรกำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า และเหตุปัจจัยอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างการจัดการวัดให้เกิดสันติสุขต่อไป

2. ปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ

1) ปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ เน้นแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการตลาด และหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ อันประกอบด้วยหลักอवासสัปปายะ หลักโคจรสัปปายะ หลักภัสสสัปปายะ หลักบุคคลสัปปายะ หลักโภชนสัปปายะ หลักอุตุสัปปายะ และหลักอิริยาบถสัปปายะโดยนำมาเป็นเครื่องมือการบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุขให้มีการพัฒนาเป็นพื้นที่แห่งความสุขสอดคล้องกับพระมหาเสถียร สุวโจ (มณีวงษ์) (2561) การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาของวัดและแนวคิดการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธ จิตวิทยาในจังหวัดสระบุรี จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็งของวัดในจังหวัดสระบุรี มีวัตร ปฏิบัติมุ่งสู่วิถีการปฏิบัติธรรม มีความสงบ ปราศจากการรบกวน โดยสภาพบริเวณรอบ ๆ ถือเป็นเขตเมือง มีความเจริญ ไปมาสะดวก สามารถหาพาหนะเดินทางได้ง่าย บรรยากาศในวัดสะอาด สงบ ร่มรื่น โปร่ง ลมพัดเย็นสบาย โคจรคามรอบ ๆ บริเวณวัดพระพุทธรูปและมีชุมชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จุดอ่อน คือ การจัดสภาพแวดล้อมมีสภาพไม่เอื้อต่อความเป็นสัปปายะและบ้านชุมชนรอบ วัด มีความกลัวการเปลี่ยนแปลงและการทำลายความเป็นโบราณสถานของวัด

2) สร้างรูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยาในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในวัด คือ จัดมูมรมณีสถานในวัด มีป้ายประชาสัมพันธ์ มีมุมเก็บภาพที่ระลึก ต้นไม้พุ่มได้ มีป้ายปริศนาธรรมนำชีวิต 2) ด้านกิจกรรมบุญสร้างสุข คือ รับบาตรในศาลา การสวด

มนต์ การฟังธรรม การจัดค่ายคุณธรรม ชีวิตพัฒนาได้ถ้าใจมีศีล 3) ด้านกิจกรรมชุมชนสร้างสุข คือ แจกทานผู้ยากไร้รอบวัด จิตอาสาพัฒนาวัด ทักษะชีวิต เกมชีวิตพิชิตทุกสิ่งและพัฒนาชีวิตพลิกวิกฤติเป็นโอกาส

3) จากการประเมินความพึงพอใจของผู้มาทำบุญที่วัด พบว่า มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ การพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยาอยู่ในระดับมาก เป็นการยืนยันการพัฒนา วัดตาม โมเดล ACCG Wat Model เป็นรูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขที่สามารถทำให้ผู้เข้ามาทำบุญ ที่วัดมีความสุขตามกรอบ สุขภาวะ 4 ด้าน คือ กาย อารมณ์ สังคม และปัญญา

3. การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล โดยใช้แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ เน้นเฉพาะแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีทางการตลาดและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ ประกอบด้วย หลักอวาาสสัปปายะ หลักโคจรสัปปายะ หลักภัสสสัปปายะ หลักปุคคสัปปายะ หลักโภชนสัปปายะ หลักอตุสัปปายะ และหลักอิริยาปถสัปปายะ เป็นเครื่องมือการพัฒนาวัดสร้างสุข เพื่อปรับแก้ปัญหาได้ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพฤติกรรม และด้านปัญญาภาพ อันก่อให้เกิดการพัฒนาวัดสร้างสุขแก่ทุกคน โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนในพื้นที่ของการพัฒนา

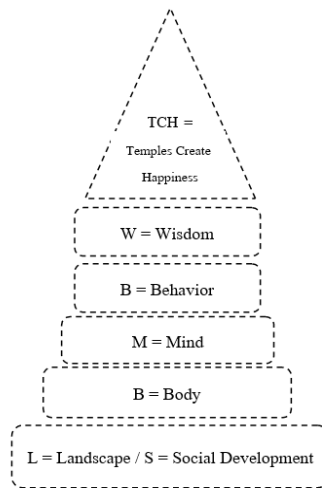
การนำปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะมาเป็นเครื่องมือการประยุกต์ใช้ในการบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล สามารถสรุปได้ ดังนี้

การนำปรัชญาหลังนวยุคมาบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ว่าด้วยแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการตลาด ที่ฟูโกต์ได้อธิบายให้เห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความเป็นตัวตนกับเทคโนโลยีทางการตลาดที่ครอบคลุมถึงความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนเอง โดยสัมพันธ์กับกลยุทธ์การตลาดของโลกปัจจุบันที่ต้องอาศัยเครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่กระตุ้นพฤติกรรมความต้องการความพึงพอใจของชุมชน โดยการวิจัยนี้ มุ่งที่การบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุข ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า หากผู้เกี่ยวข้องมีการนำแนวคิดนี้มาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการการพัฒนาวัดได้อย่างสมดุล การพัฒนาวัดสร้างสุข ก็จะเกิดการพัฒนาได้อย่างแน่นอน

ในส่วนของการนำหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ ประกอบด้วย หลักอวาาสสัปปายะ หลักโคจรสัปปายะ หลักภัสสสัปปายะ หลักปุคคสัปปายะ หลักโภชนสัปปายะ หลักอตุสัปปายะ และหลักอิริยาปถสัปปายะ มาบูรณาการเป็นเครื่องมือปรับแก้ปัญหาของการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสุขของประชาชน ชุมชน และสังคม สอดคล้องกับพระมหาสมณวิมลภาโส (อิทธิม) (2561) การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปฏิบัติธรรมที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และจำนวนครั้งที่ปฏิบัติต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7 จากการศึกษาสัมภาษณ์สรุปได้ว่า 1) ด้านอวาสสัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม ควรเป็นที่สบาย สงบ ปราศจากผู้คนสัญจรไปมาพลอดกัย 2) ด้านโคจรสัปปายะ การเดินทางเหมาะสม ต้องมีทางโคจร หรือทางเดินไปมาได้สะดวก 3) ด้านภัสสสัปปายะ การพูดคุยเหมาะสม ควรมีการสนทนา พูดคุยกันแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติได้ฟังสิ่งที่จะทำให้จิตใจเกิดศัทธา วิริยะ อุตสาหะ ความสงบระงับในการที่จะทำความเพียร 4) ด้านบุคคลสัปปายะ บุคคลเหมาะสม ควรมีบุคคลที่อยู่ร่วมกัน เป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม มีความสันโดษ มกน้อย ชักจูงแนะนำไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเพียร 5) ด้านโภชนสัปปายะ อาหารเหมาะสม ควรเป็นอาหารที่สบายต่อความเป็นอยู่ในอัทภาพ 6) ด้านอุตุสัปปายะ อากาศเหมาะสม ควรมีอากาศที่เหมาะสม 7) ด้านอิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถเหมาะสม ควรมีอิริยาบถทั้ง 4 ยืน เดิน นั่ง นอน เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม

6. องค์กรความรู้ใหม่

แผนภาพ : เมเดลการพัฒนาดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

TCH Model: LS+BMBW

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จากการท้าววิจัย เรื่อง การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะเพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ซึ่งมีโมเดล คือ TCH Model : LS+BMBW โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

TCH Model มาจากคำว่า **Temples Create Happiness** คือ รูปแบบการพัฒนาดสร้างสุขเป็นแนวคิดที่เกิดจากการนำปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะมาบูรณาการพัฒนาดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล จึงได้การบูรณาการใน 2 ส่วน คือ ภูมิทัศน์ และสังคมทัศน์ คือ LS + BMBW

L = Landscape Development (การพัฒนาทางภูมิทัศน์) หมายถึง การสร้างบรรยากาศของพื้นที่ในการพัฒนา ได้แก่ วัดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพหุติภาพ และด้านปัญญาภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่วัดให้มีความเจริญด้านภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

S = Social Development (การพัฒนาทางสังคม) หมายถึง การพัฒนาสภาพทางสังคมในยุคดิจิทัล การดำรงชีวิตของแต่ละสถานที่ และวิถีการดำรงชีวิตของแต่ละชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างสรรคความสุขร่วมนกัน ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ

B = Body (กายภาพ) หมายถึง การพัฒนาวัดด้านกายภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

M = Mind (จิตภาพ) หมายถึง การพัฒนาวัดผ่านการตระหนักรู้และความรู้สึกนึกคิดในการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสุขของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง

B = Behavior (พฤติกรรม) หมายถึง การพัฒนาวัดผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสุขของประชาชน ชุมชน และสังคม

W = Wisdom (ปัญญาภาพ) หมายถึง การพัฒนาวัดผ่านการสร้างองค์ความรู้ การจัดการความรู้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสุขของประชาชน ชุมชน และสังคม

TCH = Temples Create Happiness (วัดสร้างสุข) คือ วัด พื้นที่สร้างสุขที่ได้รับการพัฒนา โดยการบูรณาการการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลนั้น เริ่มต้นจากการจัดการด้านภูมิทัศน์ คือ พื้นที่ที่ต้องการพัฒนา และสังคมทัศน์ คือ การจัดเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เกิดความพร้อมเพื่อการพัฒนา จากนั้นนำหลักปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะมาเป็นเครื่องมือผสมผสานในการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล

จากผลการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นว่า การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะในการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล มีความสอดคล้องกับโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสรุปเป็นตัวย่อว่า “TCH Model : LS+BMBW” จัดเป็นโมเดลองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลจริงได้ในพื้นที่ต่าง ๆ

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่วัดให้เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าและมีความสุขของประชาชนและชุมชนไม่เฉพาะบุคคลในพื้นที่ แต่เพื่อบุคคลทั่วไปที่รับรู้และได้เดินทางมายังพื้นที่วัด จากการได้ศึกษาเรียนรู้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้เกิดแนวคิดและแนวทางของการนำเอาแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่เรียกว่า ปรัชญาหลังนวยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะมาผสมผสานในการบูรณาการการพัฒนาวัด ให้เกิดคุณค่าและเป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสุขที่มากขึ้นอันก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งนำไปสู่การสร้างรายได้แก่ประชาชนและชุมชนรอบข้างอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาวัดสร้างสุขนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมมือกันพัฒนาวัดในชุมชนของตนให้เป็นพื้นที่สร้างความสุขให้กับทุกคน ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการเป็นแนวทางหนึ่งของการนำรูปแบบไปบูรณาการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัดในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). **แนวทางการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ปิยะชาติ อิศรภักดี. (2559). **BRANDING 4.0**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ฮาวทู อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระไพศาล วิสาโล. (2533). **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระมหาสมถวิล ปภาโส (อิทธิม). (2561). การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปายะ 7. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสถียม สุวโจ (มณีนวรงค์). (2561). รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา. **ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนูณี (ประยูร ญัตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวีระศักดิ์ ชยธมโม (สุวรรณวงศ์) (2557). แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 : กรณีศึกษา วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 3**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2554). **หลังสมัยใหม่นิยมและการอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินทภาษ.